

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอรืของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย รวมทั้งศึกษาว่าประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอรืของบรรณารักษ์จะมีผลต่อจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอรืหรือไม่ และบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานทั้งสองด้าน คือ ด้านเทคนิคและบริการมีจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอรืต่างจากบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิค หรือบริการด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวหรือไม่ ผลของการวิจัยคาดว่าจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการวางแผนและจัดหางานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับงานห้องสมุดต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอรือยู่ในระดับต่ำ
2. บรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอรืมากมีจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอรืน้อย
3. บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานทั้งสองด้าน คือด้านเทคนิคและบริการมีจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอรืน้อยกว่าบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิค หรือบริการ ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

จากสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น มีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง คือ

ตัวแปรอิสระ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่
 - 1.1 อายุการทำงานในห้องสมุด
 - 1.2 ประเภทของงานที่ได้รับผิดชอบ
2. ประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอรื ได้แก่
 - 2.1 อายุการทำงานด้านคอมพิวเตอรื

2.2 การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และ/หรือสารนิเทศศาสตร์ที่บรรจุวิชาคอมพิวเตอร์ไว้ในหลักสูตร

2.3 การเข้ารับการฝึกอบรมวิชาคอมพิวเตอร์

2.4 การดูงานหรือการเยี่ยมชมการทำงานด้านคอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด

2.5 การเข้ารับการฝึกอบรมการค้นคืนสารนิเทศระบบออนไลน์

2.6 การเข้ารับการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.7 การใช้คอมพิวเตอร์กับงานประจำ และ/หรืองานที่เคยทำมาก่อน

2.8 การใช้คอมพิวเตอร์กับงานอื่นนอกเหนือจากงานประจำ

ตัวแปรตาม

จิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือบรรณารักษ์ซึ่งเป็นบรรณารักษ์วิชาซึ่งมีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งผู้มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์หรือวุฒิอื่นซึ่งดำรงตำแหน่งอาจารย์ผู้สอน หรือตำแหน่งอื่น ๆ เช่น นักเอกสารสนเทศหรือนักวิชาการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ในงานด้านเทคนิค ด้านบริการ หรือทั้งด้านเทคนิคและบริการดังต่อไปนี้

1. งานด้านเทคนิค ได้แก่
 - 1.1 งานจัดหาทรัพยากรห้องสมุด
 - 1.2 งานวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ
2. งานด้านบริการ ได้แก่
 - 2.1 งานบริการจ่าย-รับ
 - 2.2 งานบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า
 - 2.3 งานวารสารและเอกสาร
 - 2.4 งานสารสนเทศวัสดุ
 - 2.5 งานบริการสิ่งพิมพ์พิเศษ
 - 2.6 งานบริการสารนิเทศ

ซึ่งงานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดคณะ ห้องสมุดกลาง หรือห้องสมุดวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยของรัฐ รวม 48 แห่ง 19 สถาบัน ได้แก่

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. มหาวิทยาลัยมหิดล
7. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
8. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
9. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
10. มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
11. มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
12. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่
13. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี
14. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
15. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้
16. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี
17. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
18. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
19. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประชากรที่ศึกษาจำนวน 143 คน ทั้งนี้จำนวนประชากรดังกล่าวได้จากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานห้องสมุด และจำนวนบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์โดยการสำรวจเมื่อเดือนธันวาคม 2532

สำหรับรายชื่อห้องสมุดที่ใช้ในการวิจัย แสดงไว้ในภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แบบสอบถามนี้ทั้งแบบกำหนดคำตอบให้ รวมทั้งแบบเปิดโอกาสให้เลือกตอบโดยเสรีสำหรับวัดตัวแปร และแบบมาตราวัดของ Likert (Likert-Scale) คือมาตราประมาณค่า (Rating Scale) สำหรับวัดจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

การสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามมีดังนี้

1. ศึกษาหนังสือ บทความ งานวิจัย และสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด จิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และแนวทางการลดจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อจะได้มีแนวความคิดและสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ความรู้ที่ศึกษามาจากข้อ 1 ร่วมกับการผสมผสานคำถามที่ได้มาจากการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดที่มีต่อเทคโนโลยี ซึ่งได้แก่ งานของ Jones (1989) Shaw (1986) ศรีอร เจนประภาพงศ์ (2529) รวมทั้งจากวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจิตกังวลของธงชัย ชิวปรีชา (2513) และลาวรรณ ลิขิตทรัพย์ (2516) ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยนี้

เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ (ได้แก่ อายุการทำงานในห้องสมุดและประเภทของงานที่รับผิดชอบ) และประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์ (ได้แก่ อายุการทำงานด้านคอมพิวเตอร์ การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารสนเทศศาสตร์ที่บรรจุวิชาคอมพิวเตอร์ไว้ในหลักสูตร การเข้ารับการฝึกอบรมวิชาคอมพิวเตอร์ การเข้ารับการฝึกอบรม การค้นคืนสารสนเทศระบบออนไลน์ การเข้ารับการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การดูงานหรือเยี่ยมชมการทำงานด้านคอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุด การใช้คอมพิวเตอร์กับงานประจำและ/หรืองานที่เคยทำมาก่อน และการใช้คอมพิวเตอร์กับงานอื่นนอกเหนือจากงานประจำ) โดยใช้คำถามแบบกำหนดคำตอบให้รวมทั้งเปิดโอกาสให้เลือกตอบโดยเสรี ข้อมูลเหล่านี้เป็นตัวแปรอิสระที่ผู้วิจัยจะนำไปเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีต่อคอมพิวเตอร์กับงานห้องสมุดว่าบรรณารักษ์จะมีจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในระดับใด โดยแบ่งคำถามเป็น 4 ตอนย่อยดังนี้

ก. ความรู้สึกส่วนตัวก่อนการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยปฏิบัติงาน

- ข. การวางแผนนำคอมพิวเตอร์มาช่วยปฏิบัติงาน
- ค. การปฏิบัติการใช้คอมพิวเตอร์
- ง. ผลกระทบที่เกิดจากการใช้คอมพิวเตอร์

ทั้งนี้ ในแบบสอบถามแต่ละข้อจะกำหนดข้อความหรือสถานการณ์ให้ แล้วให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความหรือสถานการณ์ที่ให้นั้นว่าตรงกับความรู้สึก หรือเหมือนกับข้อเท็จจริงในข้อความนั้น ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด คำถามในส่วนนี้จะเป็คำถามแบบประมาณค่า จำนวนทั้งสิ้น 45 ข้อ แบ่งเป็นข้อความที่มีความหมายทางบวก 20 ข้อ และข้อความที่มีความหมายทางลบ 25 ข้อ โดยกำหนดช่องความถี่ของระดับจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เป็น 6 ช่องคือ

มากที่สุด	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความรู้สึกตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด
มาก	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความรู้สึกตรงกับข้อความนั้นมาก
ปานกลาง	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความรู้สึกตรงกับข้อความนั้นปานกลาง
น้อย	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความรู้สึกตรงกับข้อความนั้นน้อย
น้อยที่สุด	หมายความว่า	ผู้ตอบมีความรู้สึกตรงกับข้อความนั้นน้อยที่สุด
ไม่มีเลย	หมายความว่า	ผู้ตอบไม่มีความรู้สึกตรงกับข้อความนั้น

การให้คะแนน การวิจัยนี้ได้กำหนดน้ำหนักคะแนนประจำช่องของระดับความรู้สึก ดังนี้

มากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น	5
มาก	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น	4
ปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น	3
น้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น	2
น้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น	1
ไม่มีเลย	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น	0

3. ทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยการนำไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่จะศึกษาจริง ได้แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยครูเพชรบุรี บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุรนารีบัณฑิตย์ และบรรณารักษ์ห้องสมุดวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ รวม 6 คน

หลังจากทดสอบแล้วได้นำแบบสอบถามมาทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือได้เพิ่มคำอธิบายในการตอบแบบสอบถามในตอนที่ 2 ให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อให้ผู้ตอบแบบ

สอบถามสามารถเข้าใจกระจ่างชัดต่อคำถามในตอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาระย้อนถามความรู้สึกตั้งแต่ก่อนการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยปฏิบัติงานห้องสมุดจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ยังได้เพิ่มคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้คอมพิวเตอร์ต่อร่างกายให้มากขึ้น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

สำหรับรายละเอียดของแบบสอบถามได้แสดงไว้ในภาคผนวก ข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ไปให้บรรณารักษ์ นักวิชาการ และนักเอกสารสนเทศ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ในงานด้านเทคนิค ด้านบริการ หรือทั้งด้านเทคนิคและบริการของห้องสมุดคณะ ห้องสมุดกลางและห้องสมุดวิทยาเขตที่ทำหน้าที่เป็นห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 48 แห่ง 19 สถาบัน รวมบรรณารักษ์ทั้งสิ้น 143 คน การแจกแบบสอบถามเริ่มแจกในวันที่ 13 กรกฎาคม 2533 และกำหนดให้ส่งคืนภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2533 ส่วนแบบสอบถามที่ส่งไปทางไปรษณีย์กำหนดส่งคืนภายในวันที่ 14 สิงหาคม 2533 และในวันที่ 1 กันยายน 2533 ได้ส่งจดหมายทวงสำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน โดยกำหนดวันส่งคืนแบบสอบถามเป็นวันที่ 15 กันยายน 2533 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 เดือน จากแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 143 ฉบับ ได้รับคืน 130 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.9 (ดังตารางที่ 2 ในบทที่ 4)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาให้รหัสคำตอบในแต่ละข้อเป็นตัวเลขโดยบันทึกไว้ในช่องด้านขวามือของแบบสอบถาม ต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วดังกล่าวกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัส (Coding form) และนำข้อมูลทั้งหมดไปประมวลและวิเคราะห์ด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติทางสังคมศาสตร์ (Statistical Packages for the Social Sciences/Personal Computer Plus -SPSS/PC+) ทั้งนี้จะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติแตกต่างกันดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลและประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์ของผู้ตอบวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามแบบประมาณค่าตามแบบของ Likert ได้แก่ คำถามในตอนที่ 2 ทั้งหมดวิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบแต่ละข้อแล้วนำมาเปรียบเทียบหาความแตกต่างด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ในการเปรียบเทียบจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของบรรณารักษ์จำแนกตามประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์ และทดสอบค่าเอฟ (F-test) สำหรับเปรียบเทียบจิตกังวลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของบรรณารักษ์จำแนกตามประเภทของงานที่รับผิดชอบ ซึ่งหากรายการใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) ทั้งนี้ ในการเปรียบเทียบได้กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และการนำเสนอผลการทดสอบค่าเอฟซึ่งจะแสดงว่ามีความแตกต่างกันระหว่างข้อมูลนั้น จะทำโดยระบุเครื่องหมายดอกจัน(*) ไว้ที่ค่านั้น

เมื่อคำนวณค่าต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของการบรรยายประกอบตาราง กำหนดน้ำหนักค่าเฉลี่ยของข้อมูลและแปลความดังนี้

4.60 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด (มส)
3.60 - 4.59	หมายถึง	มาก (ม)
2.60 - 3.59	หมายถึง	ปานกลาง (ป)
1.60 - 2.59	หมายถึง	น้อย (น)
0.00 - 1.59	หมายถึง	น้อยที่สุด (นส)

ต่อจากนั้นจึงเรียบเรียงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ